

D.R. POPESCU

ȘI

CALENDARELE SALE

După ce creatorul D.R.P. „ratează demiurgia”, scriitorul inaugurează o vastă tragicomedie a recuperării adevărilor. Intrarea în cotidian, dar și în Labirint – ce altceva este ciclul *F* – relativizează însă adevărurile; profundul scepticism al scriitorului e și rodul experiențelor sale de tânăr scriitor. Ieșirea dintre vârstele tinere e urmată de o explozie a fertilității Labirintului. Ciclul *Viața și opera lui Tiron B.* reface legătura cu opera de „tinerețe”. Reface legătura și prin poezie: așa că în 1982 va publica volumul de poezie *Câinele de fosfor*, care se deschide cu poezia (program?) *Calendar*: „Mai puțin mă interesează ce-a făcut Dumnezeu în prima zi / Și-aș putea spune că deloc, ce-a făcut în a doua. / Ei, acolo, un univers surdo-mut, / Nu-mi încarc memoria nici cu faptele din ziua a treia / Ca să nu mai vorbesc de-a patra / Și de-a cincea. / Ci, acolo, niște zări și niște obiecte din lut / Câteva sute de păsări și un mamut! / Tot acest calendar n-ar fi avut nicio noimă / Tot acest inventar n-ar fi avut nici o noimă / Dacă în ziua șasea nu i-ar fi trecut prin cap să-l facă pe om. / Ei, după această ispravă / Mai stăm de vorbă / în glorioasa dumbravă.” Cum arată Scriitorul ce înseamnă măreția literatului? „Flori și frunze” arată semnele gloriei: „Bucurați-vă, frunze de dragavei / Și voi –, flori de ceapă! / Fără lumina ochilor mei/ Gloria voastră n-ar fi putut nicicând să înceapă!” Un *Maculator* ține de „ironia scrisului”: „Dintr-un nor alburii, Dumnezeu se uita la mine. / Îi plăcea cum vopsesc cu o pensulă, în albastru / Cerul, pe un maculator. / Eu nu l-am zărit. / Dar poate că privirea lui / Mi-a aurit stelele / Din cerul albastru, de pe maculator. / Oricum / O schimbare chimică în structura culorilor / S-a petrecut.” „Memorie” e poezia care deconspiră intențiile poetului. Amintirea (memoria) scriitorului va dura, fiindcă e „Ca un / Câine de fosfor / Ce-și caută / În noapte / Părul.” Citabilă e și definiția confrăților: „Poeții”: „Unul și-a băut banii / Luați cu împrumut ca să-și pună dinții căzuți / Unul mănâncă icre negre / Și protestează că nu sunt pe piață / Destule piei de crocodil / Pentru pantofii oamenilor muncii / ... / Altul / Și altul și altul / Ființe de carne / Din lut / Urzesc / Eternitatea noastră.”

Mai sunt câteva poezii „emblematică” despre moarte ca „Yorik”: „O văză pentru viorele și tufănici. / Cu un bec de 90, o veioză / Pentru nopțile mari și mici. / Pentru trabucuri, o scrumieră. / Doar mâine poimâine începe o nouă eră. / Țeasta lui Yorik, o roză a vânturilor / Mai poate fi, sau chiar un cuib de păsărici.” Iar volumul se încheie cu un „Motto” („Care-i bogăția noastră, / Sigură, ca o peruzea și / Care ne-acoperă ca o testemea / Pe care niciun ticălos nu vrea / Să ne-o ia? / Moartea, moartea, / Se cheamă ea”) și, în oglindă, cu o dată *11 iulie 1980*: „Bărbat de patruzeci și cinci de ani / Cu o ușoară chelie în vârful capului / Și cu un început superficial de burtă / Funcționar / Iubitor de fotbal și de șah / Caut trei flori de măcieș / Pierdute în vagonul personalului 402 / Plecat acum patru mii de ani / Din cetatea eternă a iepurilor albi.”

Scriitorul Dumitru Radu Popescu e, după 1990, în altă lume – are alt Calendar – și își „rescrie” prozele de odinioară. Marile sale proze: *Leul albastru*, *F...*, *Vânătoarea regală*. Între romanele pe care D.R. Popescu le publică după 1990 (sau după 2000?) un rol important îl are *Falca lui Cain*.

Ce mai poate înghiți Cain? Falca lui Cain? Falca lui Cain care devorează literatura care s-a bucurat odinioară – în alt timp – de prețuire. Personaje din romanele de odinioară plutesc într-o lume absurdă: și procurori și stipendiați și elevi și profesori se întâlnesc și se despart. Urmuzian. Partea a II-a a romanului e poem: *Calendarul nebunilor*. Un poem care continuă formula romanescă inaugurată după 1990. Într-un timp al deconstrucției:

„Lohinski («profesorul de desen») știa cine este? s-a întrebat Augustin Varză (procurorul, n.n.) hăpt în clipa când a descoperit în atelierul profesorului de desen un caiet de versuri... Pe coperta albă scria cu tuș: *Calendarul nebunilor*. Începând de la 1 ianuarie anul 2000, data-zia sfântul-nebun sau nebuna sfântă, domnitorul, hoțul, criminalul și inocentul... Putea fi vreo legătură între ce se afla scris... în versuri și faptele lui Lohinsky, ce l-ar fi pus pe asasin să apese pe trăgaci?”

„Adică fusese ucis un poet, un geniu, se întreba procurorul Varză.”

E autorul noului calendar, *Calendarul nebunilor*, un poet de geniu? Sau creatori de geniu au rămas eroii lui Dumitru Radu Popescu, poeții de altădată?

Calendarul nebunilor, jurnalul-poem al profesorului Lohinski, conține „zile” consacrate prietenilor (lui Alexandru Căprariu sau Srba Ignjatovici), dar și marilor personaje ale literaturii de odinioară a lui Dumitru Radu Popescu. Sunt pamflete, articole sau anecdote, conform Calendarului, nu-i așa, al nebunilor, dar și amintirile din celălalt calendar, precum Umbra. „Umbra cade de pe mine / Ca un veșmânt / S-a făcut muică, sub tălpi / A intrat în pământ // Și tare mi-e teamă / C-o să-i spun: Ia-mă, // Umbra

bătrână a curs de pe mine / Și nu era vânt / Nu apunea soarele-n ceruri / Când a intrat în pământ // Și tare mi-e frică / Și tare mi-e teamă / C-acum se strică / Și nu mă mai cheamă.”

Și alte poeme sunt demne de înaltul relief poetic. *Mașina de scris*, *Cartea cu miracole* sunt ironii blânde pe tema scrisului ca și, mai aspre, *Năpârlirea*, *Bela Linda*, *Chestii*.

Ironii, autoironii din *Calendarul nebunilor*. Altfel, dramaturgul, prozatorul rămâne poet, când își întâlnește Poeții din generația sa. Din timpul său.

D.R. Popescu recitește mereu poezii din generația sa, „de lângă el”, și scrie despre ei cu infinită admirație. Îi integrează într-un scenariu: el, poetul, e viu, își trăiește poezia. Iată-l pe Nichita Stănescu:

„Plecat la marea vânatoare de lei, la vânare de vânt, prietenul lui Enkidu, Nichita, căzuse de pe cal, «Cum știți cu toții, căzusem de pe cal». Prin tunelul oranj, mai departe, mai departe, mai încet, tot mai încet, cu spăimântătoare viteză trecând, mai apoi, prin tunelul oranj spre țărâmul de vis, spre tărâmul cu lei, spre locul visat și de Bătrânul ce-și aducea aminte pe mare că împușcase lei, visând și bătrânul ce împușcase lei, prietenul lui Enkidu se afla în «Căutarea tonului» vrând să dea nume faptelor lumii, vrând să întemeieze ceva înainte de a pleca sau întemeind, numind lumea în drumul ce-l aștepta..., Înger? se întreabă și tot el răspunde. «Nu e bine înger». Parcă toate s-au spus... A fi sau a nu fi – și această întrebare s-a pus». Totuși, înainte de a pleca, Nichita găsește ceva al său, «tristețea sa aude viitorul!...»

Nimeni n-a scris „mai frumos” despre Victor Felea, poet, dar mai ales critic literar de seamă al generației D.R.P.

Divina comedia oltenească se intitulează eseu consacrat lui Marin Sorescu. Este numai despre Marin Sorescu sau despre un fel de a înțelege literatura? Poezia? Felul de a trăi scrisul?

„Ani la rând, o copleșitoare energie l-a propulsat pe Marin Sorescu spre o perpetuă înnoire – rămânând, paradoxal, cel din primele sale cărți. Înnoire – sau o veșnică și inepuizabilă căutare de noi teme, de noi spații: teatrul parabolic, mitologic, istoric, farmecul discret al țărănimii – în *La Liliaci*, unde între iarbă și vânt, frunze, meri, peri, cai, oi, oameni și locuri, plante și dobitoace – există o frăție originară, unde iubiri și instincte deșuchete pun în mișcare mașinăria spirituală a acestor olteni năzdrăvani, adevărate zeități ale șiretlicului și candorii.”

Uneori poetul admirat e așezat, precum Petre Stoica, într-o geografie a literaturii:

„Petre Stoica nu ne dă răspunsuri precise niciodată, ca acei fabuliști pentru coafeze sau ca dizidenții de salon, îmbărbătați de aplauze pentru

nulificiența lor. Cu papornița la purtător, fără să-și lingusească cititorii, oferindu-le poante și șopârle, străluciri lingvistice de gheață, Petre Stoica își vede, aproape invizibil, de propriul său drum, mai poposind pe la Reșița, mai dând o fugă în propria sa copilărie, din regatul cuprins între Timișoara și Jimbolia, copleșit de zilele ce vin în urma lui fără încă să-l întunece cu alaiul lor multicolor.” Scrie mereu despre poeții din generația sa. Se întâlnește sau se desparte de ei?

Complexul Ofeliei e un volum care începe cu un studiu despre lumea...shakespeariană. Sau despre lumea eminesciană. „Rândurile noastre despre Ofelia s-au dorit a fi un exercițiu de înțelegerere a unui personaj atât de diafan și atât de crud! Crud, mai ales cu sine, din delicatețe!... Am fost tentați să vedem în Ofelia întruchiparea îngerului și a demonului... În poema lui Eminescu am fost tentați să vedem destinul Ofeliei... Dar ne-a fost teamă să ducem acest gând până la capăt! Ofelia plătește cu propria moarte jocul în care a intrat împinsă de Polonius – să-l trădeze pe prințul Hamlet! Era prea tânără să înțeleagă ce e iubirea?” Capitolul al doilea se numește *Tăierea urechilor*: „Când spun «urechile noastre» mă gândesc la Shakespeare, Sadoveanu, Blaga, Arghezi și la încă un șir de bărbați care cu urechile lor divine au avut darul și harul să audă și să înțeleagă foșgăiala stelelor și a gândurilor și visele oamenilor.” Urechile lor divine, au darul și harul să audă...

D.R. Popescu rămâne mereu „în preajma poeziei”. Ion Cocora își amintește în „Viața Românească”, 11–12/2020 de Dumitru Radu Popescu. Și, în deschiderea amplului său studiu, poetul Cocora scrie: „Într-un interviu acordat lui Ilarie Hinoveanu, revista „Ramuri”, decembrie 1971 mărturisește cum «a debutat»: «În anul 1953, în ziarul „Crișana” din Oradea. În același număr am debutat cu o poezie, pe care am semnat-o, și cu o proză, scrisă împreună cu Mircea Bradu, dar pe aceasta a semnat-o doar Bradu, aceasta fiind, evident, opera redacției, ca să aibă doi tineri condeieri în pagina culturală. (...). Însă debutul într-o revistă literară l-am realizat în «Steaua», în 1954, cu o schiță care este și în *Fuga*, primul meu volum apărut în 1957 la ESPLA. Pe atunci, la «Steaua», A.E Baconski era redactor șef, Cornel Regman conducea secția de proză, iar Aurel Gurgianu pe cea de poezie. E drept, la redacție am dus și poezii. Dar Cornel Regman mi-a spus că sunt mai bun prozator.” A renunțat D.R. Popescu la poezie?

Sau a rămas doar la *Calendarele* necesare scriitorului?

Cornel UNGUREANU

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Poeziile lui Dumitru Radu Popescu s-ar integra, normal, în opera scriitorului, dacă istoricul sau criticul literar ar realiza o ediție de *Opere complete*. Dumitru Radu Popescu”. Poeziile lui D.R.P. nu au o independență a lor , ci exprimă continuități, momente în care sunt necesare adăugiri. Completări. Fiecare dintre prozele sale, dintre piesele sale de teatru conține momente lirice, tensiuni care inaugurează partituri poetice. Momente poetice, „poezii”, care se despart de módele poetice ale generației sale. Se „rup”.

Poemele ironice, sarcastice, cu decupaje jurnalistice, țin de un *Calendar*: de un moment anume al scrisului. De o renunțare la romanul, piesa, eseul necesar. Scriitorul e în alt timp al scrisului – al definirii sale. Scrie anti-literatură? Contrapoezie? În dialogurile cu Pușa Roth (Editura Ars longa, 2013), D.R. Popescu mărturisește că, pe vremea când era student la medicină, Pavel Aioanei l-a dus la „Steaua” cu poezie și proză. Cornel Regman i-a spus că va fi prozator și i-a publicat o schiță. „Sigur că pe mine m-a durut faptul că m-a luat de la... poezie, fiindcă poezia o scriam cu plăcere, era frumos, așa, te distrai... așa, parcă mi-a luat o jucărie.”

Nu antiliteratură, nu contraliteratură propune Dumitru Radu Popescu, ci momente de... regăsire.

Poeziile lui D.R. Popescu oferă o mai bună înțelegere a *Operei* lui Dumitru Radu Popescu – poate a evoluției unui scriitor de seamă de azi.

C. U.

CUPRINS

<i>D.R. POPESCU ȘI CALENDARELE SALE</i> de Cornel Ungureanu	5
<i>Notă asupra ediției</i>	9

CÂINELE DE FOSFOR

Calendar	15
Forme (<i>Pentru GV</i>)	16
Atila	17
Flori și frunze	18
Ludovic al II-lea	19
Maculator	20
Leopold	21
Indicatorul	23
Fum	24
Memorie	25
Octombrie	26
Pelicanii	27
Balon verde	28
Asinul, libelula etc.	29
Vasile	30
La kilogram	31
Don Quijote (<i>Marelui U</i>)	32
Joia divină	33
Petru	34
Capra	35

Definiție	36
Nici măcar nu avea nume	37
Ornic	38
Nelu, porumbelu mamei	39
Conflicte	40
Tava de argint	41
Noe	42
Trup	43
Furnica	44
Genoveva	45
Seara	46
Bunavestire	47
Iuda	48
Ca un, ca o (<i>Poetului F M</i>)	49
Nici măcar fabulă	50
Umbra	51
Castel în Franța	52
Baluba	53
Lear	54
Confesiune	55
Destin	57
Acolo și aici	58
Paraschiva	59
Poeții	60
O boală	61
Trecere	62
O zi	63
Portarul	64
Pavel	65

Ochiul ciclopic	66
Balans	67
Gol de aer	68
Aprilie	69
Tunul (<i>Poetului S N</i>)	70
Muștele	71
Celebritate	72
Mâț, cel care n-a văzut niciodată zăpada	73
San Francisco	76
Uitări	77
Acvariul regal	78
Binoclul	79
Arcul	80
Tocăniță	81
Vară	85
Yorick	86
O istorie	87
Meteorologie	88
Încă	89
Luiza	90
Cactusul	91
Londra	93
Fluturile de varză	94
Istoria plumbului	96
Progres	97
Portretul lui Iulius Cezar pe un ban de argint	98
Moartea mitraliorului Ioachim	99
Luntrea	100
Mantaua din pene de rață	101

Ulise	102
Mica publicitate	103
Pălăria cetățeanului Samuel Beckett	104
Vânătoarea de iepuri	106
Către canibalul aflat pe malul dinspre răsăritul de lună	107
Filimona	108
Onomastica	109
Joc de zaruri	110
Fericit, Tamerlan	112
Suportul mesajului	113
Pălăria	114
Etajul 9	115
Frederic	116
Medeea	117
Levăntică	118
Epitaf	119
Femei cu săbii	120
Ludovic al IV-lea	121
Balaban	122
Homer	123
Baladă	126
Motto	128
11 Iulie 1980	129
Calendarul nebunilor anul 2000	130
REPERE CRITICE	193